

TIIVISTELMÄ

TURUN YLIOPISTO

Hoitotieteen laitos

SUNNA RANNIKKO: Substantiivinen teoria aivoverenkiertohäiriöpotilaiden arvokkuuden toteutumisesta sairaalahoidossa

Pro gradu –tutkielma, 38 sivua, 9 liitettä

Maaliskuu 2016

Arvokkuus terveydenhuollon kontekstissa on moniselitteinen ja kiistanalainen käsite. Sen on kuvailtu olevan yhteydessä autonomiaan, kunnioitukseen, vuorovaikutukseen, yksityisyyteen ja sairaalaympäristöön. Tämän lisäksi potilaan arvokkuudella on todettu olevan yhteyttä hoitotyytyväisyyteen, lieventyneeseen stressiin, luottamukseen terveydenhuoltopalveluihin, parempiin hoitotuloksiin ja lyhempiin sairaalajaksoihin. Aivoverenkiertohäiriöpotilaat voivat joutua kamppailemaan arvokkuutensa puolesta heidän ollessa riippuvaisia toisista ihmisistä, joka puolestaan voi vaikuttaa minäkuvaan. Potilasryhmä voidaankin nähdä emotionaalisesti haavoittuvana. Kokonaisuudessaan aivoverenkiertohäiriöpotilaat ovat erityinen potilasryhmä. Tästä syystä eettisten ongelmien tarkastelua toisilla potilasryhmillä ei voida suoraan siirtää aivoverenkiertohäiriöpotilaisiin.

Tämä pro gradu –tutkielma koostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa on laajennettu kirjallisuuskatsaus arvokkuudesta sairaalahoidossa potilaiden näkökulmasta. Kirjallisuudessa arvokkuus jaettiin sitä kuvaileviin sekä edistäviin ja estäviin tekijöihin. Tulokset olivat hajanaisia eikä näin ollen selkeää kuvaa aiheesta muodostunut. Toinen osa on empiirinen tutkimus, jonka tarkoituksena oli kehittää substantiivinen teoria aivoverenkiertohäiriöpotilaan arvokkuuden toteutumisesta ja näin lisätä teoreettista ymmärrystä aiheesta.

Aineisto kerättiin haastattelemalla 16 aivoverenkiertohäiriöpotilasta. Haastattelut analysoitiin Grounded Theoryn jatkuvan vertailun menetelmällä. Tuloksena oli 'Substantiivinen teoria aivoverenkiertohäiriöpotilaiden arvokkuuden toteutumisesta sairaalahoidossa'. Teoria muodostuu sosiaalisesta prosessista sekä viidestä arvokkuuden tyyppistä. Sosiaalisessa prosessissa potilas on sairastuttuaan aivoverenkiertohäiriöön tilanteessa, jossa arvokkuus määritellään uudella tavalla. Tähän vaikuttavat yksilölliset luonteenpiirteet sekä elämänhistoria. Aivoverenkiertohäiriöpotilaan arvokkuus toteutuu arvokkuuden viiden tyyppin kautta, jotka ovat persoonakeskeinen tyyppi, kontrollikeskeinen tyyppi, itsenäisyyskeskeinen tyyppi, sosiaalisuuskeskeinen tyyppi ja hoitokeskeinen tyyppi.

Teorian osoittaa aivoverenkiertohäiriöpotilaan arvokkuuden toteutuvan viiden eri tyyppin kautta. Näiden taustalla ovat potilaan yksilölliset elämäkokemukset ja luonteenpiirteet. Teoria osoittaa mahdollisia aivoverenkiertohäiriöpotilaalle erityisiä piirteitä kontrollikeskeisessä tyyppissä ja itsenäisyyskeskeisessä tyyppissä.

Avainsanat: arvokkuus, aivoverenkiertohäiriö, sairaalahoido